DOI: https://doi.org/10.53486/sstc2026.v3.12
CZU: 005.334:336.717.061

EFFECTIVE CREDIT RISK MANAGEMENT IN BANKS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF PRUDENTIAL REGULATIONS

MANAGEMENTUL PERFORMANT AL RISCULUI DE CREDIT ÎN BĂNCILE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL REGLEMENTARILOR PRUDENTIALE

URSU Ionuț, student specialitatea: FINANȚE ȘI BĂNCI
Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
e-mail autor: ursu.ionut@ase.md

Abstract: *The banking sector of the Republic of Moldova operates in a challenging macroeconomic environment shaped by regional geopolitical uncertainty, EU accession aspirations, and the intensifying requirements of prudential regulation. Credit risk -remains the single most critical determinant of bank solvency, given that loans represent approximately 54.56% of total banking assets as of 2024. Against this backdrop, the present study examines the effectiveness of credit risk management practices in Moldovan systemic banks by benchmarking non-performing loan (NPL) ratios against EU and EEA standards, analysing sector-level concentration risk, and evaluating the regulatory framework enforced by the National Bank of Moldova (NBM). The research is particularly timely in the context of Moldova's European integration process, which demands convergence with the EU's prudential standards and supervisory expectations.*
Key words: *credit risk, concentration risk, NPL, EU.*
JEL CLASSIFICATION: G21, G32, E58.

INTRODUCERE

În literatura economică, cel mai important risc în sistemul bancar este considerat cel de lichiditate, deoarece incapacitatea băncii de a-și onora obligațiile la timp creează o situație de insolvabilitate. O mulțime de riscuri influențează riscul de lichiditate, cum ar fi **riscul de credit**, riscul operațional, riscul de piață, riscul ratei dobânzii (IRRBB), etc. Cu certitudine, însă, factorul cel mai decisiv pentru crearea unui scenariu de insolvabilitate este riscul de credit și pârghiile folosite de bancă pentru a-l gestiona. Procesul de creditare în sectorul bancar reprezintă o activitate imperativă în activitatea acestuia. Cu o pondere a creditelor acordate în total active de 54,56% în anul 2024, banca trebuie să gestioneze aceste active cu mare precauție pentru a-și maximiza profitul și a minimiza pierderile potențiale. În orice moment banca este expusă unui risc de credit deoarece mereu va există un debitor care trebuie să își ramburseze datoria. Astfel, riscul de credit este riscul actual sau viitor de afectare a profiturilor și a capitalului ca urmare a neîndeplinirii de către debitor sau contraparte a obligațiilor contractuale sau a eșecului acestuia în îndeplinirea celor stabilite în contract.

Obiectivele cercetării sunt reprezentate în felul următor:

- Analiza comparativă a ratei NPL pe sectorul bancar din RM și pe plan internațional;
- Prezentarea metodelor de minimizare a riscului de credit și optimizarea managementului performant al riscului de credit.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Analiză succintă a surselor bibliografice în domeniul problemei cercetate; Sursele utilizate sunt de natură instituțională și normativă, incluzând două regulamente ale BNM privind clasificarea activelor (2011) și creditarea responsabilă a consumatorilor (2022), care constituie cadrul prudențial de referință al cercetării. Datele statistice cantitative provin din baza de date interactivă a BNM și din publicațiile Autorității Bancare Europene (EBA), acestea permițând o analiză comparativă riguroasă a evoluției ratei NPL atât la nivel național, cât și european.

Descrierea metodelor de cercetare utilizate; Cercetarea se fundamentează pe analiza rapoartelor și informațiilor publicate de European Banking Authority și Banca Națională a Moldovei. A fost utilizată metoda analitică pentru a înterpreta datele, ce îmbină și metoda comparativă, pentru a concluziona exhaustiv situația creditelor neperformante și a eficienței metodelor de gestiune a riscului de credit.

Rezultatele obținute; Pentru a minimiza impactul gestiunii precare a riscului de credit, BNM prin Regulamentul cu privire la clasificarea activelor şi angajamentelor condiţionale, impune băncilor de a clasifica fiecare tip de credit, în funcție de riscul pe care îl reprezintă și să instituie provizioane pentru fiecare credit. În acest context, un **credit neperformant** este un împrumut bancar pentru care debitorul nu a mai achitat ratele sau dobânzile timp de peste 90 de zile (substandard, îndoielnic sau compromis), sau atunci când există indicii clare că împrumutul nu va fi rambursat. Pentru a determina riscul de credit, cel mai eficient indicator ar fi ponderea creditelor neperformante în totalul portofoliului de credite a băncii (rata NPL).

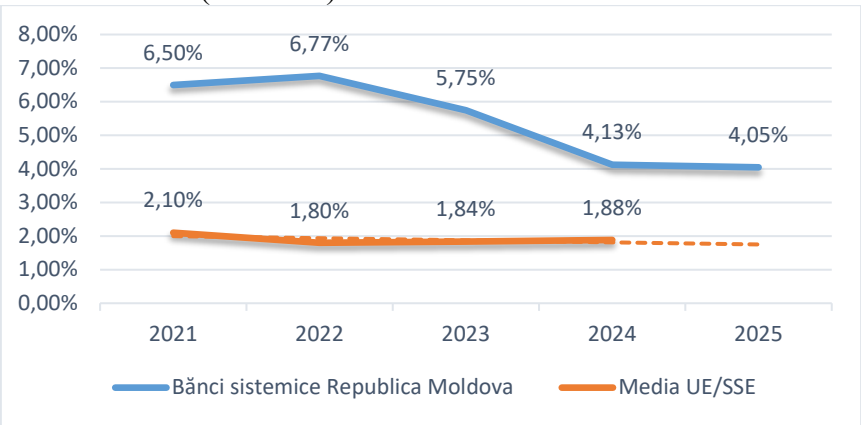

Figura 1. Rata medie ponderată a NPL a băncilor sistemice din Republica Moldova și media ratei NPL a statelor din zona UE și SEE pe perioada 2021-2025
Sursa: elaborat în baza (BNM și European Banking Authority, 2021-2025)

Pentru perioada analizată, rata NPL a băncilor din Republica Moldova a înregistrat o creștere ușoară în 2022 de doar 0,27 p.p., iar în următorii ani, o scădere constantă în fiecare an, ajungând la 4,05% în 2025. Acest fapt denotă eforturile băncilor de a gestiona mai eficient portofoliul de credite prin analiza mai exhaustivă a debitorilor, amplificată și de progresele în implementarea inteligenței artificiale. În Uniunea Europeană și SEE (Spațiul Economic European) media NPL este la un nivel sub cel înregistrat în Republica Moldova- fluctuând între 2,1% și 1,8 %. Chiar dacă rata NPL a crescut în 2023 și 2024, aceasta este o creștere nesemnificativă, ce nu trebuie să neglijeze capacitatea băncilor de a gestiona mult mai bine portofoliul de credite decât o fac băncile din RM. Chiar și statele cu cel mai mare NPL în 2024 din UE nu ajung la nivelul RM de 4.13%: Polonia-3.8%, România și Grecia-2,86%. În schimb, statele cu cel mai mic nivel al ratei creditelor neperformante au fost: Serbia-0,4%, Lituania-0,41%, Letonia-0,42% și Lichestein-0,43%. Există totuși o discrepanță aici. Băncile din Europa au active cu mult peste cele din RM. Pentru băncile din UE cu active mai mici de 20 de miliarde de euro, în iunie 2024, rata medie ponderată a NPL a fost de 3,4%- o medie aproape de cea înregistrată în RM, de 4,13%.

Mai mulți factori contribuie la această discrepanță. De exemplu, băncile mai mici adoptă adesea practici de creditare cu marjă mai mare, vizând segmente mai riscante, cum ar fi IMM-urile și creditul de consum, care implică în mod natural riscuri mai mari. Aceasta implică oferirea de împrumuturi persoanelor cu profiluri de risc mai ridicate, deși neintenționat. În plus, băncile mai mici se confruntă frecvent cu o concentrare ridicată a activelor din cauza capacității lor limitate de a-și diversifica portofoliile. Mai mult, practicile lor de gestionare a riscurilor sunt în general mai puțin avansate decât cele ale băncilor mai mari și au acces restricționat la instrumente și pârghii de atenuare a riscurilor. (European Banking Authority, 2021-2025)

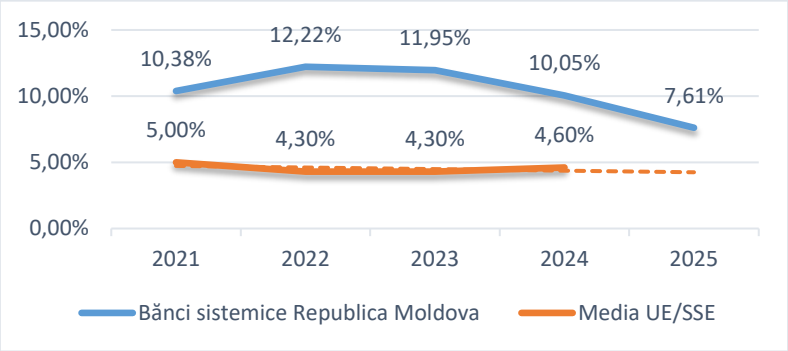

Figura 2. Rata medie ponderată a NPL acordate ÎMM a băncilor sistemice din Republica Moldova și media ratei NPL a ÎMM a statelor din zona UE și SEE pe perioada 2021-2025
Sursa: elaborat în baza (BNM și European Banking Authority, 2021-2025)

Aproximativ același trend este vizibil și pentru întreprinderile mici și mijlocii. NPL în Republica Moldova a crescut cu 1,84 p.p, de la 10,38% în 2021 până la 12,22%, urmată de o descreștere continuă în următorii ani, ajungând la 7,61% în 2025. Această tendință este una pozitivă în contextul situației geopolitice incerte. În plus, portofoliul de credite acordate ÎMM al băncilor sistemice a crescut în medie pe perioada analizată cu aproximativ 111%, dar eficientizarea gestiunii portofoliului de credite a cunoscut progrese vizibile. Pe de altă parte, în UE ponderea creditelor neperformante este mai mică, având o medie de 4,5%. Cu toate că nivelul UE încă nu este atins, o scădere de 4,61 p.p. denotă o îmbunătățire a gestiunii riscului de credit al sectorului business prin analize complexe ale situațiilor financiare, minimizarea riscului de concentrare pe industrii, tipuri de debitori sau tipuri de valută, identificarea grupului ce conlucrează în interes comun, delegarea deciziilor de aprobare a creditelor pe nivele de competență, etc. (POSTOLACHI, An. 2022)

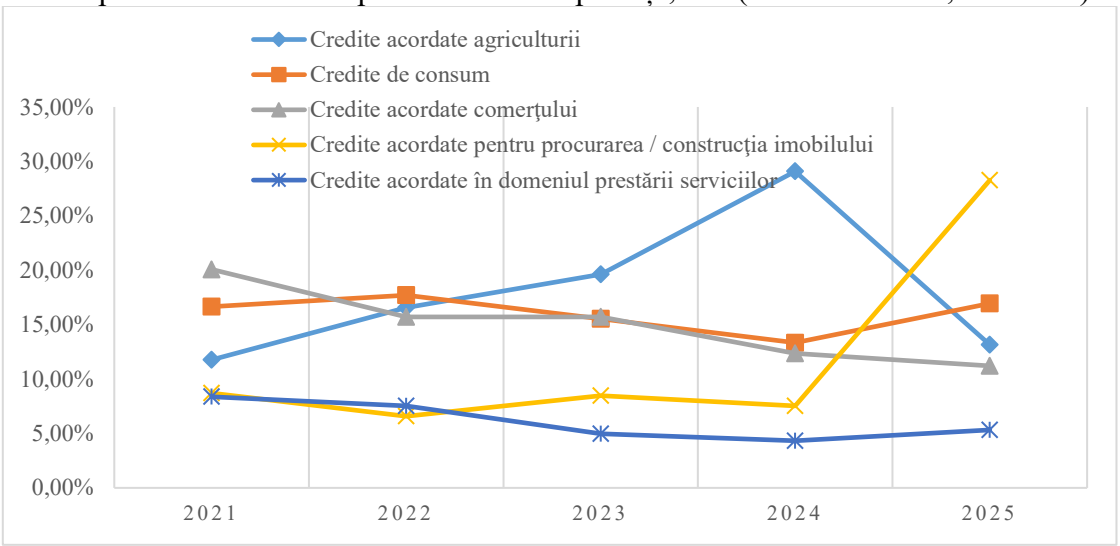

Figura 3. Rata NPL pe ramuri ale economiei pe tot sectorul bancar din Republica Moldova pe perioada 2021-2025 (riscul de concentrare)
Sursa: elaborat în baza (BNM, 2021-2025)

Riscul de concentrare face parte din componența riscului de credit, iar gestiunea acestuia este reglementată prin stabilirea unor limite de acordare ale creditelor pentru fiecare sector aparte. Din figura 3 se observă o tendință de scădere a ponderii creditelor neperformante în sectoare precum prestarea serviciilor de la 8,37% la 5,33 și credite acordate comerțului de la 20,08% până la 11,21%. Creditele de consum s-au menținut aproximativ în aceeași zonă în 2025 față de 2021, la 16,9%, cel mai mic nivel fiind înregistrat în 2024, de 13,34% Pe perioada 2021-2024 creditele acordate agriculturii au cunoscut o creștere constantă de la 11,76% la 29,08%, urmată de o scădere în 2025

până la 13,16%. În anul 2025, cel mai riscant sector au devenit creditele ipotecare, cu o creștere colosală de la 7,55% la 28,27%.

Tehnicile de gestionare a riscului de credit pot fi structurate în patru categorii fundamentale, care asigură protecția băncii pe tot parcursul ciclului de viață al creditului:

Prevenirea riscului include metodele de filtrare și selecție a clienților înainte de acordarea finanțării, precum analiza pe bază de scoring, consultarea istoricului la Biroul de Istorii de Credit (BIC) și evaluarea riguroasă a persoanelor expuse politic sau a grupurilor de risc afiliate proprietarului afacerii. Tot în această etapă se încadrează ierarhizarea procesului decizional, unde aprobarea creditelor se face pe nivele de competență în funcție de valoarea solicitată, asigurând un control dual.

Limitarea riscului vizează menținerea expunerii în parametri controlabili prin respectarea limitelor prudențiale impuse de BNM, precum indicatorii RSDV, RCG, dar și prin diversificarea portofoliului pe diferite ramuri economice, monede și tipuri de debitori.

Minimizarea impactului prin garanții se concentrează pe reducerea pierderii în caz de default prin utilizarea garanțiilor reale și a fidejusiunii, care oferă băncii o sursă secundară de rambursare.

Monitorizarea și protecția financiară reprezintă etapa de supraveghere continuă a comportamentului de plată prin procese de monitoring și informarea transparentă a clientului privind condițiile contractuale. În cazul în care calitatea creditelor scade, banca recurge la constituirea provizioanelor în funcție de categoria de risc (standard, supravegheat, substandard, dubios sau compromis), asigurând astfel resursele necesare pentru acoperirea eventualelor pierderi.

Deoarece rata NPL este una foarte mică, indicatorii de eficiență cum ar fi ROE sau ROI nu sunt afectați. Cei din urmă au o corelare pozitivă cu indicatorul marjei nete a dobânzii. Cu toate că ar părea evident faptul că o pondere mai mare a creditelor neperformante va rezulta într-un venit mai mic pentru bancă (ceea ce este adevărat până într-un punct), principalul factor ce afectează activele generatoare de dobândă este rata dobânzii.

CONCLUZII.

Managementul riscului de credit în sectorul bancar din Republica Moldova a înregistrat îmbunătățiri semnificative în perioada 2021–2025, rata medie ponderată a NPL scăzând la 4,05%, iar creditele neperformante ale IMM-urilor reducându-se la 7,61%, reflectând practici de creditare mai riguroase și o supraveghere prudențială consolidată din partea BNM. În pofida acestor progrese, rata NPL din Moldova rămâne superioară mediei UE/SEE, creditele ipotecare constituind cel mai acut risc de concentrare, cu o rată a creditelor neperformante de 28,27% în 2025. Accelerarea alinierii la Ghidurile ABE privind acordarea și monitorizarea creditelor, precum și adoptarea mai largă a instrumentelor de evaluare a creditelor bazate pe inteligență artificială, reprezintă cele mai importante pârghii pentru îmbunătățirea în continuare a calității portofoliului. În contextul mai larg al aderării la UE, demonstrarea unui progres constant în guvernanța riscului de credit nu constituie doar un imperativ de supraveghere, ci și un semnal strategic de credibilitate adresat instituțiilor europene.

REFERINȚE:

1. Banca Națională a Moldovei (2022). Regulamentul privind creditarea responsabilă a consumatorilor de către bănci. Disponibil la: https://www.bnm.md
2. Banca Națională a Moldovei (2011). Regulamentul cu privire la clasificarea activelor şi angajamentelor condiţionale Disponibil la: https://www.bnm.md
3. Banca Națională a Moldovei (2026). Baza de date interactivă. Disponibil la: https://www.bnm.md
4. European Banking Authority (2025). Publications and Media. Disponibil la: https://www.eba.europa.eu
5. POSTOLACHI, An. (2022). Modalități de diminuare a riscului de credit în cadrul băncii comerciale. Centrografic.

Coordonator ştiinţific: SECRIERU Angela, dr. hab., conf. univ.
Academia de Studii Economice din Moldova,
Republica Moldova, Chișinău, str. Bănulescu-Bodoni 61, www.ase.md
Telefon: + 373 69142515
e-mail: secrieru.angela@ase.md